

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav světových dějin

nám. Jana Palacha 2 Praha 1 116 38 ČR
Tel. +420 221 619 203, +420 221 619 207; fax: 221 619 385
e-mail: svetdejiny@ff.cuni.cz

Posudek dizertační práce

Lukáš Novotný, *Postoj konzervativní Baldwinovy vlády k pokusům o vytvoření systému kolektivní bezpečnosti ve 20. letech 20. století, Praha 2008, 256 stran*

Dějiny mezinárodních vztahů a analýza pokusů o vytvoření systému kolektivní bezpečnosti ve dvacátých letech minulého století patří ke „klasickým“ tématům politických dějin, jimž někteří čeští (například Radko Břach, Jindřich Dejmek) a především zahraniční historikové tradičně věnovali a věnují velkou pozornost. Poněkud jinak je to s tématem, které si pro svoji dizertaci zvolil Lukáš Novotný – komplexní analýza postoje britské vlády vedené Stanleym Baldwinem k tomuto problému z pera českých historiků dosud zcela chybí a také na britští odborníci svá bádání v tomto směru zdaleka neuzavřeli.

Novotného práce má standardní, obvyklou strukturu, jež v žádném ohledu nepřekvapí. Autor při psaní postupoval, byť ne zcela důsledně, chronologicky – nejprve rozebral reakci Britů na ustavení Společnosti národů, zejména konzervativního tisku a toryovské strany a jejich vybraných představitelů; poté se věnoval otázce kolektivní bezpečnosti a odzbrojení obecně, pokusům o řešení tohoto problému v letech 1919-1923, způsobu, jakým k této otázce přistupovali labouristé; ve třetí a čtvrté kapitole, jež jsou jádrem práce, se Novotný zabýval analýzou tzv. Ženevského protokolu, především rolí velvyslance v Berlíně D'Abernona, a konečně Locarnskou konferencí, kde se Rýnský garanční pakt na podzim 1925 projednával; pátá kapitola dizertace, jako jediná poněkud absurdně bez názvu, je analýzou reakce na Locarno, rozbořem problémů s jeho ratifikací a také kritiky Locarna v následujících letech – v jistém smyslu jde o jakýsi širší závěr práce.

Dizertační práce Lukáše Novotného má několik rovin. V první řadě se jedná o analýzu jednání britského kabinetu, zejména a nejlépe k Rýnskému garančnímu paktu, a dalších

britských institucí, která je ve velmi přesná a – i v kontextu britské historiografie – zajímavá a přínosná. Cenné jsou též pasáže práce věnované otázkám odzbrojení, a to jak z britské, tak z francouzské strany (dost možná ještě více), stejně jako peripetiím kolem tzv. Ženevského protokolů či tzv. D`Abernonovu plánu z ledna 1925. Cenné jsou i „plastické“ portréty britských politiků, zdánlivě nenápadné „mikrokresby“ a citace, jež ožíví text a zároveň mají – alespoň v některých případech – jistou vypovídací hodnotu.

Lukáš Novotný napsal mimo jakoukoli pochybnost kvalitní dizertační práci, založenou na studiu vybraných nevydaných pramenů z londýnského The National Archives (*Cabinet Office Papers, Foreign Office Papers a Prime Minister's Papers*), stejně jako na studiu vydaných pramenů, tj. deníků, memoárů a dobové literatury, tisku, o obsáhlé odborné literatuře nemluvě (stejně jako o využití některých internetových zdrojů). V této souvislosti musím říci, že heuristika byla velmi pečlivá. Novotný neopominul žádný zásadní titul k této problematice, ať už jde o odborné monografie, sborníky či časopisecké studie. Stejně pečlivá je též interpretace závěrů. Z textu je zřejmé, že Novotný váží každé slovo ve snaze být ve svých formulacích co nejpřesnější, nejobjektivnější a nejuměřenější; „stinnou stránkou“ tohoto přístupu je, že je v některých případech velmi obtížné najít jeho vlastní hodnocení daného problému respektive preferenci toho či onoho názoru. Takřka bezchybný je poznámkový aparát a také – což je třeba vysoce ocenit – jazyková a stylistická stránka dizertace (několik překlepů a neobratností nestojí za řeč), v tomto ohledu je třeba autora jednoznačně pochválit.

Právě proto, že vlastní téma zvládl Novotný velmi dobře, se nabízí několik otázek, jež v tomto posudku uvádím spíše jako námět k diskusi a inspiraci k dalšímu bádání a případně k další práci na toto či jiné téma, nikoli jako výtku. V první řadě jde o to, že se autor zaměřil takřka výhradně na „vysokou politiku“, již zmíněné jednání kabinetu, jednotlivých ministrů, protokolů, telegramů a depeší, což má bezpochyby svou cenu; stejně cenný jako analýza oficiální britské politiky by však po mém soudu byl též rozbor vnímání otázek, souvisejících s kolektivní bezpečností, britskou veřejností (jednotlivými společenskými vrstvami), různými „zájmovými“ a „vlivovými skupinami“, zejména těmi ekonomickými. Za druhé, analýza zjevných souvislostí „vysoké politiky“ a ekonomiky, tj. zasazení důležitých diplomatických jednání nejen do vnitropolitického, nýbrž i do ekonomického kontextu, tj. hledání odpovědi na otázku, zda a do jaké míry brali diplomaté a úředníci Foreign Office při svém jednání v potaz složitou ekonomickou (zvláště finanční) situaci v zemi i v západní Evropě, by

bezpochyby byla rovněž velmi zajímavá (srv. například dílčí studie J. Redmonda, *The Sterling Overvaluation in 1925: A Multilateral Approach* [The Economic History Review, New Series, Vol. 37, No. 4, 1984, s. 520-532], K. G. P. Matthewse, *Was Sterling Overvaluated in 1925?* [The Economic History Review, New Series, Vol. 39, NO. 4, 1986, s. 572-587] aj.), stejně jako mnohé další (kupříkladu role Bank of England).

Na závěr bych rád shrnul, že Lukáš Novotný napsal dizertační práci, jež ve všech ohledech vyhovuje nárokům na takovou práci kladeným, a proto ji jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze, 14. listopadu 2008

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Ústav světových dějin FF UK v Praze